Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare Nr. 22
Scrisori nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimită!
Birourile de anunciuri:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 22.
Inserate mai primescŭ în Viena Rudolfŭ Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Dannenberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seria garmondŭ pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LIII.

„Gazeta" ese în fiecare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., Pe treĭ lunĭ 3 fl.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 francĭ, pe treĭ lunĭ 10 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ:
la administraţiune, piaţa mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şese lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 93. Braşovŭ, Joi 26 Aprilie (8 Maiu) 1890.

Braşovŭ, 25 Aprilie st. v.

Are statulŭ şi legislaţiunea dreptulŭ de a maghiarisa?

Despre acésta cestiune a fostŭ vorba în dieta unguréscă cu ocasiunea desbaterei generale asupra descentralisării tablelorŭ séu a curţilorŭ de apelŭ regescĭ.

Insăşĭ împrejurarea, că o asemenea întrebare absurdă a fostŭ ventilată în dietă, şi încă tocmai când se tracta de-o reformă justiţiară, caracteriséză în de ajunsŭ spiritulŭ ce domnesce în sînulŭ deputaţilorŭ ungurĭ.

Doi vorbitorĭ din stânga estremă au atinsŭ întrebarea maghiarisării şi, ceea ce este mai semnificativŭ, unulŭ s'a pronunţatŭ în favórea, celălaltŭ în defavórea ei şi cu tóte aceste conclusiunĭ opuse au pornitŭ amêndoi din una şi aceeaşĭ premisă.

S'a observatŭ adecă cu dreptŭ cuvêntŭ, că dislocarea proiectată a tablelorŭ regescĭ este făcută mai multŭ în favórea unorŭ oraşe ungurescĭ, dintre carĭ partea cea mai mare suntŭ fórte apropiate unulŭ de altulŭ, ca Oradea-mare şi Debreţinulŭ, ér ţinuturĭ marĭ şi estinse, unde suntŭ în maioritate naţionalităţile nemaghiare, au fostŭ lăsate la o parte, fiindŭ condamnaţĭ locuitorii lorŭ a alerga cu multe cheltuielĭ din cele mai marĭ depărtărĭ la tablele regescĭ.

Unulŭ dintre deputaţii stângei estreme a fostŭ pentru o dislocare a tablelorŭ regescĭ mai acomodată trebuinţelorŭ generale ale întregei poporaţiunĭ, motivândŭ acéstă cerere a sa chiar cu interesulŭ maghiarisării. Cu alte cuvinte dênsulŭ a disŭ, că însaşĭ causa maghiarisarii pretinde dreptate şi echitate faţă cu toţĭ cetăţenii patriei.

Celălaltŭ deputatŭ a stăruitŭ asemenea pentru a se lua în considerare interesele tuturorŭ cetăţenilorŭ fără deosebire, dér elŭ négă pretinsa îndreptăţire a statului şi a legislaţiunei de a maghiarisa şi cere ca sĕ se mĕsure cu egală mĕsură tuturorŭ naţionalităţilorŭ.

Celŭ dintêiu dintre aceştĭ doi deputaţĭ este Geza Polonyi, ér alŭ doilea nu putea fi altulŭ decâtŭ Ludovicŭ Mocsary.

„Eu sunt de părere", dise Mocsary, „că scopulŭ statului nu póte fi de a lua asupră'şĭ misiunea unui kulturegylet, căcĭ décă ar voì sĕ facă acésta, ar fi cu neputinţă, ca sĕ rĕspundă îndatorirei sale, de a mĕsura cu egală mĕsură cetăţenilorŭ patriei de tóte naţionalităţile."

De aceea Mocsary a declaratŭ, că nu se póte unì cu teoria lui Polonyi, dér îi place totuşĭ, că acesta voesce sĕ servéscă causei maghiarisării numai pe cărarea dreptăţii şi a echităţii şi că-şĭ alege astfelŭ unŭ drumŭ, pe care décă şi nu se va puté ajunge maghiarisarea generală utopică, totuşĭ se va puté dobêndi ca locuitorii de orĭ-ce naţionalitate din patriă sĕ se unéscă într'o iubire de patriă comună şi într'unŭ sêmţŭ comunŭ naţionalŭ.

Deşi prin declararea din urmă Mocsary a slăbitŭ multŭ pe cea dintêiu, totuşĭ prin aceea, că dênsulŭ a negatŭ categoricŭ, că „maghiarisarea este unŭ punctŭ de vedere îndreptăţitŭ în disposiţiunile ce le ia statulŭ şi legislaţiunea" şĭ-a aprinsŭ érăşĭ paie în capŭ şi a provocatŭ oposiţiunea cea mai hotărîtă a fóiei guvernului „Nemzet."

Organulŭ guvernului ne spune acum, că statulŭ nu numai că are dreptulŭ, dér are chiar datoria de a impune pretutindenĭ limba şi caracterulŭ sĕu naţionalŭ. Ne mai spune, că naţionalităţile au unŭ dreptŭ „naturalŭ" de a se alipi de limba şi de naţionalitatea lorŭ, dér numai până atuncĭ au acestŭ dreptŭ, până când statulŭ îşĭ póte susţiné caracterulŭ sĕu naţionalŭ maghiarŭ.

Mai departe ne spune „Nemzet" că noi, naţionalităţile nemaghiare suntemŭ „străinĭ" în acestŭ statŭ, care este „maghiarŭ" şi că „generósa naţiune maghiară" a enunciatŭ în lege egala îndreptăţire a naţionalităţilorŭ, dér nicĭodată n'a enunciatŭ egala îndreptăţire a naţionalităţilorŭ cu naţiunea.

Décă der cineva ar voi în Ungaria sĕ valahiseze séu sĕ germaniseze, acésta ar însemna că o naţionalitate străină voesce sĕ'şĭ arate puterea într'unŭ statŭ străinŭ, ar fi dér în contra legei şi nenaturalŭ, pe când maghiarisarea statului maghiarŭ e legală şi naturală!

De-o miiă de anĭ, de când a tăbărîtŭ aicĭ din Asia seminţia turanică cu căpitanulŭ ei Arpadŭ, nu s'au scris absurdităţĭ atâtŭ de piramidale şi grosolane minciunĭ carĭ sĕ isbéscă în faţa adevĕrurilorŭ istorice şi faptice cu atâta obrăsniciă, după cum facŭ naimiţii dela „Nemzet", slugile plătite ale guvernului.

Audiţĭ ómenĭ bunĭ şi staţĭ încremeniţĭ şi înmărmuriţĭ, ce ne spunŭ argaţii guvernului unguresc, că noi locuitorii cei mai vechĭ din acésta ţéră suntemŭ străinĭ aicĭ!

Şi sciţĭ ce însemnéză asta? Că suntem o turmă de ómenĭ fără patriă şi fără drepturĭ, pe care stăpânirea îi póte alunga când vrea din ţéra acésta.

Cu alte cuvinte amŭ ajunsŭ érăşĭ vremile Aprobatelorŭ şi Compilatelorŭ, când se dicea lămuritŭ, că Valahii vorŭ fi suferiţĭ numai până-i va plăcé principelui şi regnicolarilorŭ.

Mocsary a vorbitŭ numai curatulŭ adevĕrŭ, când a disŭ, că statulŭ n'are îndreptăţirea de a maghiarisa şi tóte svîrcolirile celorŭ dela „Nemzet" nu vorŭ puté rĕsturna acestŭ adevĕrŭ. Teoriile acestei foi se potriveau în evulŭ crâncenului fendalismŭ, dér astădĭ şĭ-au trăitŭ traiulŭ şi şi-au mâncatŭ mălaiulŭ şi cei ce le propagă se facŭ numai de rîs înaintea lumei civilisate.

„Prea târdiu va'ţĭ treditŭ, domnilorŭ dela „Nemzet"! Acesta este rĕspunsulŭ celŭ mai favorabilŭ, ce vi'lŭ putemŭ da la neghiobiile vóstre!

DIN AFARĂ.

Intăriri de trupe germane.

Consiliulŭ federalŭ germanŭ, a înaintatŭ camerelorŭ unŭ proiectŭ de lege privitorŭ la întăririle de trupe prin sporirea artileriei, lucru ce îlŭ ceruse de multŭ administraţia militară. Sporirea acésta stă în următórele trei puncte: 1) Artileria de câmpŭ se sporesce cu 51 de baterii, aşa că artileria germană de câmpŭ va avé pe viitoră 418 baterii; 2) corpurile de armată aşedate la graniţele Prusiei orientale, Prusiei apusene şi la hotarele Elsaţiei şi Lorenei vorŭ primi fiăcare câte 6 baterii, séu vorŭ fi întărite şi în timpŭ de pace ca şi în timpŭ de rĕsboiu, şi a 3) batalióནele corpurilorŭ de armată aşedate la numitele graniţe vorŭ consta pe viitorŭ din câte 700 de ómenĭ. Astfelŭ numĕrulŭ infanteriei în timpŭ de pace se înmulţesce cu 5,000 de ómenĭ, ér artileria de câmpŭ cu 6,000 de ómenĭ. E vorba aşadéră, după cum scrie unŭ specialistŭ, ca companiile de liniă sĕ se compună, în timpŭ de pace din câte 660 de ómenĭ întocmai ca aşa numitele garde-étas. Ce privesce artileria, dintre 364 de baterii din câte are de faptŭ Germania, numai 72 suntŭ provĕdute cu tunurĭ marĭ. Rĕulŭ acesta însĕ vré sĕ'lŭ delăture acuma Germania. Se mai plănuesce şi o nouă împărţire a artileriei de câmpŭ. Proiectulŭ mai propune formarea unui nou batalionŭ de pionerĭ şi a trei batalióne de artileriă pedestră.

Bismarck şi foile rusescĭ.

Diarele rusescĭ încă nicĭ acum nu'şĭ mai slăbescŭ cetitorii cu apreţiările asupra căderii principelui Bismarck 'şi asupra nouei situaţiunĭ create în urma acestei căderĭ. Aşa „Vjedomosti" din Petersburg scrie: Când s'a retrasŭ Bismarck, raporturile dintre Rusia şi Germania erau unele din cele mai bune. Rusia a sciutŭ ce póte aştepta dela o Germaniă, ce stă sub conducerea unui Bismarck, dér, că ce póte aştepta dela guvernulŭ germanŭ de acum, nimenea n'o scie. Caprivi trebue sĕ'şĭ lămurescă prin fapte sentimentele sale faţă de Rusia, ér décă sentimentele acestea vorŭ fi binevoitóre, atuncĭ guvernulŭ şi poporulŭ rusescŭ vorŭ rĕspunde bunelorŭ pornirĭ totŭ cu aceleşĭ sentimente. — „Novosti" din contră întêmpină cu bucuriă căderĕa lui Bismsrck. Fóia ruséscă declară pe faţă, că pacea europénă totdéuna a avutŭ sĕ se témă de Bismarck, dér că acum Europa póte sĕ respire liberŭ şi liniştitŭ. — „Graşdanin" reflectéză la împrejurarea, că căderea lui Bismarck ţine încă şi acum în nedumerire pe politicii din Viena şi Budapesta. Cu totulŭ altfelŭ face Crispi, alŭ treilea aliatŭ, care îndată după căderea lui Bismarck a începutŭ sĕ oblescă drumulŭ înţelegerei între Francia şi Italia.

Ajutóre rusescĭ în Muntenegru.

Din Cetinje se anunţă fóiei „Corr. de l'Est", că din Rusia au sositŭ érăşĭ 81,521 fr. pentru sĕracii Muntenegrenĭ, carĭ adaugêndu-se la capitalulŭ adunatŭ, pentru scopurĭ de binefacere faţă cu sĕracii din Muntenegru, acesta se urcá la suma de 352,729 francĭ. Din suma de 81,521 fr. însĕ nu s'au adausŭ la fondul amintitŭ decâtŭ 1/5 parte, ér restulŭ s'a folositŭ pentru construirea de căi strategige.

Procesulŭ lui Paniţa.

Membrii tribunalului militarŭ, carĭ au sĕ judece în afacerea maiorului Paniţa, au ţinutŭ în dilele trecute o conferenţă în care au hotărîtŭ, ca pertractarea finală a procesului sĕ se ţină la 15 Maiu n. In urma acésta acusatului i-se va da timpulŭ prescrisŭ de lege pentru ca sĕ-şĭ pregătéscă apĕrarea. Pertractarea va fi publică, aşa spune o telegramă din Sofia.

SCIRILE DILEI.

Subvenţionarea confesiunilocŭ. Lui „Pester Lloyd" i-se scrie din Bistriţă: In şedinţa de deunădĭ a comunităţii, primarulŭ Martin Pellion presentă unŭ emisŭ alŭ ministrului de culte, care va interesa şi pe alte cercurĭ. Comuna orăşenéscă de aci, care pentru scopurĭ bisericescĭ ale comunei bisericescĭ ev. jertfesce în fiă-care anŭ mai multe mii, a votatŭ şi comunei bisericescĭ ref. 100 fl. 80 cr. Acésta găsì subvenţia de neîndestulitóre şi făcù recursŭ în contra hotărîrei comunităţii. Adunarea comitatensă a aprobatŭ hotărîrea comunităţii. Ministrulŭ însĕ a stabilitŭ următórele principii: Décă oraşulŭ acórdă subvenţiă din casa sa spre scopurĭ bisericescĭ orĭ în favórea vre-unei şcóle confesionale, atuncĭ *oraşulŭ e obligatŭ a împărtăşì pe fiă-care confesiune, representată acolo, în mĕsură dréptă*, fără considerare la aceea, că subvenţia se folosesce spre scopurĭ bisericescĭ orĭ şcolare. Comuna orăşenéscă este decĭ obligată a ţiné sémă de credincioşii tuturorŭ confesiunilorŭ de acolo şi a împărti între singuraticele confesiunĭ, după raporturile ce suntŭ a se cerceta, sumele de subvenţionare anuală acordate din casa ei spre scopurĭ confesionale, bisericescĭ şi şcolare; modalitatea întrebuinţării însĕ ca afacere internă a confesiunilorŭ le privesce pe acestea. In afacerea subvenţionărei confesiunei reformate pentru anulŭ 1889 e avisată comuna orăşenéscă sĕ ia o nouă hotărîre pe temeiulŭ echităţii.

***

Incă unŭ pasŭ. Noulŭ ministru ungurescŭ de agricultură dă semne, că e vrednicŭ de colegii sĕi. Celŭ mai importantŭ actŭ din viéţa lui ministerială de până acum este o ordinaţiune a lui prin care poruncesce, că dela 1 Iunie a. c. încolo, *tóte rubricele paşapórtelorŭ de vite sĕ se umple şi cu textŭ ungurescŭ.* Contra celorŭ ce nu vorŭ face aşa, se va porni cercetarea disciplinară, ér contra celorŭ, ce nu se potŭ pedepsi pe cale disciplinară se va aplica o amendă în banĭ până la 100 fl. v. a. Acéstă satrapică ordinaţiune (dela care nu mai e decâtŭ unŭ pasŭ până la ordinaţiunea care va dispune ştergerea textului nemaghiarŭ şi rĕmânerea numai a celui nemaghiarŭ) a dat'o ministrulŭ fiindcă forurile administrative ungurescĭ n'ar pricepe textulŭ nemaghiarŭ alŭ paşapórtelorŭ"

Ce ministru de bună speranţă! Poporulŭ décă vré sĕ aibă funcţionarĭ, trebue sĕ înveţe limba funcţionarilorŭ, şi fiind-că funcţionarii suntŭ ungurĭ, elŭ trebue sĕ înveţe limba unguréscă. Ce logică minunată! Nicĭ în Asia nu-i găsescĭ părechia.

***

Obținerea dreptului de farmacistŭ. S'au ivitŭ casurĭ, că farmaciștĭ, carĭ au umblatŭ să-șĭ capete concesiune de a deschide farmacii, pentru ca s'ajungă la țintă, au căutatŭ să-șĭ câștige protecțiunea ómenilorŭ cu influință și pentru acésta s'au folositŭ de mijlocitorĭ, pe carĭ i-au plătitŭ bine pentru intervenirea lorŭ. Pentru înlăturarea acestorŭ abusurĭ, se avisézâ din parte competentă, că darea orĭ refusarea concesiunei pentru dreptulŭ de farmacistŭ, în sensulŭ legii, e reservată decisiunei ministrului de interne, care se ia după datele stabilite de autoritățĭ, neținêndŭ sémă de recomandațiunĭ orĭ de informațiunĭ. Petenții să adune înșișĭ datele și să presinte în persónă petițiile, décă nu voescŭ să fiă bănuițĭ, că n'au încredere în dreptatea causei lorŭ și că numai prin protecțiă sperézâ să ajungă la țintă.

***

Depunerĭ la băncile din Brașovŭ. In luna lui Aprilie s'au depusŭ la băncile din Brașovŭ 492,000 fl. și s'au ridicatŭ 486,000 fl.

***

Lucratorii din Pesta au luatŭ în metingulŭ ce l'au ținutŭ la 1 Maiu, următórele hotărîrĭ: 1) Crearea unei legĭ de ocrotire a lucrătorilorŭ, care să dispună: *a)* 8 óre de lucru pe ḑi; *b)* oprirea copiilorŭ sub 14 anĭ a lucra și restrîngerea lucrului la toțĭ minorenii dela 14—18 anĭ la 6 óre pe ḑi; *c)* oprirea lucrului nóptea, afară de lucrulŭ la întreprinderile, care pretindŭ o neîntreruptă lucrare; *d)* eschiderea femeilorŭ dela lucru la întrdprinderile vătămătóre organismului femeii; *e)* oprirea femeilorŭ de a lucra nóptea și a bărbațilorŭ sub 18 anĭ; *f)* celŭ puținŭ 36 óre neîntrerupte de odichnă pe săptămână; *g)* oprirea industriilorŭ și metódelorŭ de lucru, care suntŭ vătămătóre pentru lucrătorĭ; *h)* desființarea sistemului de schimbŭ (procederea patronilorŭ de a da lucrătorilor naturalie în locŭ de banĭ); *i)* o inspecțiă, care să cuprindă tóte întreprinderile industriale și industria de casă, de cătră inspectorĭ plătițĭ de statŭ, carĭ celŭ puținŭ jumătate să fiă aleșĭ de lucrătorĭ. Lucrătórele suntŭ considerate, ca combatante egalŭ îndreptățite, Pentru organisarea clasei lucrătorilorŭ, meetingulŭ cere deplină libertate de coalițiune și de întrunire.

***

Incăerare. După scirile sosite în Seghedinŭ, în Szaszbanya, în așa numita valea morii, a fostŭ o încăerare sângerósă între lucrătorii minerĭ și între gendarmĭ. Unŭ lucrătorŭ a fostŭ împușcatŭ de gendarmulŭ Ianos Mattuz. Lucrătorii au voitŭ să-lŭ sfâșiă din causa acésta pe gendarmulŭ, care abia a pututŭ fi scosŭ din mânile lorŭ, greu rănitŭ. S'a pornitŭ cercetare.

***

La ultimulŭ têrgŭ anualŭ din Sibiiu s'au vêndutŭ 10.903 oi și miei, 1122 porcĭ, 924 cai, 3463 vite cornute. Mărfurĭ s'au vêndutŭ mai bine obiecte de lemnŭ din Săcuime, mobile țĕrănescĭ din Mediașŭ, vase de pămêntŭ, pânḑă de casă. ș. a.

***

Sinuciderĭ. Lunĭ s'a spênḑuratŭ o Ungurócă pe valea Cacovei din Scheiu. In Sighișóra o servitóre s'a aruncatŭ în ḑilele trecute într'o fântână.

***

Regularea porțilorŭ de ferŭ. Ministrul ung. de comerciu, precum spune „B. Corr.“, a încheiatŭ contractŭ cu firma de construcțiunĭ Hajdu și Comp. pentru tóte lucrările de spargere și de regularea Dunării la Porțile de ferŭ. Lucrările vorŭ începe încurêndŭ și deodată în diferite puncte.

***

Zăpadă. In 29 Aprilie n. în comuna Tășadŭ, comit. Bihorŭ, a ninsŭ mai tótă ḑiua, din care causă în tótă împrejurimea aceea aerulŭ a fostŭ rece și în ḑilele următóre.

***

In afacerea din Kecskemet i-se scrie lui „Egyetértés“: La dorința urgentă a cetățenilorŭ, locțiitorulŭ de oficerŭ, contele George Csaky, (care a atacatŭ pe unŭ negustorŭ cu sabia) a fostŭ transferatŭ la regimentulŭ de husarĭ Nr. 13 din Pesta și autoritatea militară a mersŭ cu prevenirea până acolo, încâtŭ a promisŭ, că mută și regimentulŭ de husarĭ din Kecskemet. Acestŭ regimentŭ schimbă garnisóna cu regimentulŭ Nr. 13 și astfelŭ contele Csaky, care are perspectiva de a fi înaintatŭ în Noemvre la gradulŭ de sublocotenentŭ, se 'ntórce érășĭ în Kecskemet cu regimentulŭ, la care a fostŭ mutatŭ.

Cestiunea gimnasiului din Beiușŭ.

Fatala cestiune a gimnasiului din Beiușŭ, mereu neliniștesce creerii celorŭ dela codițele patriotice unguresci. Așa organulŭ partidei liberale din Oradea-mare „Szabadság“ publică în Nr. 94 dela 23 Aprilie unŭ articulŭ scrisŭ de unŭ anumitŭ „*Bélaváry*“ (sub care pseudonimŭ ni-se spune, că scrie preotulŭ reformatŭ Sipos Imre), în care articulŭ cinstitulŭ „Bélavári“ se laudă, că elŭ ar fi atrasŭ atențiunea guvernului asupra actului fundaționalŭ alŭ gimnasiului de Beiușŭ (!!) — Dér să'lŭ audimŭ pe voinicosulŭ „Bélavári“:

. . . O parte a preoțimei gr. cat. din comit. Sătmarului, împinsă de țipetele alărmătóre ale „Gazetei Transilvaniei“, după cum cetimŭ prin ḑiare, se adună într'o conferență, ca să protesteze în contra atitudinei guvernului ungurescŭ.

Cei ce nu suntŭ orientațĭ cu privire la partea juridică a afacerei acesteia, ușorŭ potŭ să crédă, că înscenarea protestării onorațilorŭ domnĭ preoțĭ stă pe basa de dreptŭ și că guvernulŭ ungurescŭ a procedatŭ în modŭ arbitrarŭ față cu acéstă afacere. Dér pe astfelŭ de ómenĭ neorientațĭ póte să-i lumineze comunicatulŭ semi-oficiosŭ alŭ guvernului, apărutŭ în Nr. dela 1 Aprilie alŭ lui „Nemzet“, care fără de nicĭ o îndoélă lămuresce partea legală și îndreptățită a afacerei.

Ne mai amintindŭ escesele și scandalele înșirate de numita fóiă, vorbescŭ numai de acea procedură legală și dréptă, basată și pe documentŭ, prin care guvernulŭ ungurescŭ a întrodusŭ limba maghiară ca limbă de propunere în cele patru clase superióre ale institutului. Mărturisescŭ, că eu de multŭ am așteptatŭ acéstă disposițiune, dér a dorit'o aicĭ totŭ Ungurulŭ (minden magyar ember), fiindcă institutulŭ acesta dela 1850 încóce era cu desăvîrșire neaccesibilŭ pentru școlarii maghiarĭ; ér școlarilorŭ românĭ nu le da avantagiulŭ de a-șĭ însuși cu basă limba maghiară, cu care să'șĭ câștige posițiă în diferitele cariere ale vieții. Cu puține escepțiunĭ, tinerii românĭ școlarĭ de aicĭ nu puteau să se facă decâtŭ preoțĭ și învĕțătorĭ. Cheia prin care guvernulŭ a deschisŭ ușa închisă, a fostŭ actulŭ fundaționalŭ alŭ gimnasiului, asupra căruia eu am atrasŭ în publicŭ atențiunea guvernului.

Articululŭ după ce citézâ cele patru puncte din comunicatulŭ semioficiosŭ, continuă:

Acum, pentru că guvernulŭ își face datoria, deși nu pe deplinŭ, se facŭ demonstrații în contra disposițiunei îndreptățite, pe când chiar patronulŭ institutului a fostŭ acela, care vrêndŭ să susțină institutulŭ pentru biserica gr. cat., a dobânditŭ pe séma gimnasiului cele mai marĭ favorurĭ posibile dela guvernŭ. (sic!)

Fiind-că: 1) Esistența și caracterulŭ gr. cat. alŭ gimnasiului s'a asiguratŭ; 2) în clasele inferióre, încă și acum a rĕmasŭ limba română ca limbă de propunere; 3) O parte dintre profesorii compromișĭ au rĕmasŭ în posturile lorŭ pe unŭ timpŭ óre-care, până când adecă patronulŭ institutului póte să întregéscă corpulŭ profesoralŭ cu persóne nouĕ, și póte ca cei mai calificațĭ din ei vorŭ rĕmâne în posturile lorŭ, *décă vorŭ da semne invederate de patriotismŭ.* (sic!)

Acum întrebămŭ: pe ce basă legală potŭ să stea preoții gr. cat. sătmărenĭ, când tocmai în contra favorurilorŭ dobândite și considerate ca satisfăcĕtóre de episcopulŭ, voescŭ să se lupte și prin acésta să agitézâ și în contra supremei autoritățĭ bisericescĭ. Aducă-șĭ aminte, că statulŭ maghiarŭ așteptă dela ei unŭ îndoitŭ patriotismŭ maghiarŭ, fiind-că esistența lorŭ depinde dela beneficiile statului maghiarŭ. E dér o ingratitudine din partea lorŭ, când demonstrézâ în contra disposițiunei îndreptățite și legale a guvernului.

De altfelŭ noi suntemŭ în clarŭ și cu aceea, cine suntŭ conducĕtorii mișcărei. Din nume se vede, că ei suntŭ Lazarŭ, Selăgianu și Leșianu, foștĭ odinióră profesorĭ beiușenĭ. Și bucinările „Gazetei“ încă au eșitŭ dela unulŭ dintre aceștia.

Ḑĕu, multe cătane desfrânate are bunulŭ Episcopŭ Pavelŭ, cătane, pe care ar fi fórte bine ale aduce odată la ordine.

Cu acestea am doritŭ a lămuri, pe basa comunicatului semioficiosŭ din „Nemzet“, afacerea gimnasiului din Beiușŭ, pe care de multŭ dorimŭ a o vedé odată deslegată, și încă așa, ca în loculŭ misiunei nepatriotice de până acum, să împlinéscă o misiune patriotică, ceea ce statulŭ maghiarŭ o și așteptă dela unŭ institutŭ gr. cat. alŭ cărui venitŭ este ruptŭ din fondulŭ de odinióră alŭ episcopiei romano-catolice de Oradea-mare.

Totŭ acestŭ domnŭ „Bélavári“ publică în Nr. dela 27 Aprilie al aceluiașĭ ḑiarŭ unŭ altŭ articulŭ, din incidentulŭ faimosului articulŭ alŭ canonicului Lauran publicatŭ în Nr. 78 alŭ „Gazetei“.

Admiratorulŭ canonicului Lauran se bate în peptŭ și strigă, că elŭ nu este unulŭ dintre aceia carĭ dorescŭ stingerea gimnasiului de Beiușŭ, ci doresce numai, ca spiritulŭ institului să fiă patrioticŭ, ér profesorii, carĭ nu se conducŭ de acestŭ spiritŭ să se depărteze dela institutŭ; mai departe limba de propunere și în genere limba institutului să fiă cea maghiară, fiindcă acésta se póte pretinde și pe basa actului fundaționalŭ (???); ḑice apoi, că nu se împacă cu acea parte a articulului d-lui Lauran în care se susține, că o faptă culpabilă a unui studentŭ nu póte forma caracteristica institutului. Va să ḑică cinstitulŭ „Bélavári“ nu se mulțămesce de totŭ nicĭ cu enunciațiunile „discretului“ din Oradea, dér cu tóte acestea, mai la vale, aduce laude d-lui Lauran felicitându-lŭ, că „a luatŭ posițiă față cu ultraiștii“.

Ce ḑice la tóte acestea d-lŭ Lauran? Nu se sémte mustratŭ în consciința sa față cu astfelŭ de laude?

Episcopii catolicĭ contra ministrului Csaky.

O telegramă din Pesta cătră „Neue freie Presse“ comunică următórele cu data de 3 Maiu:

Agitațiunea clericală în contra emisului ministrului în privința matriculelorŭ ia deja forme și dimensiunĭ, ca și cum Ungaria s'ar afla în mijloculŭ celei mai violente lupte pentru cultŭ... Preoții catolicĭ ai diecesei Oradiei-marĭ, în fruntea, cărora se află episcopulŭ Dr. Lorenz Schlauch, care n'a publicatŭ emisulŭ, *nu numai nu l'au trimisŭ înderĕtŭ emisulŭ*, ce li-s'a înmânatŭ prin autoritatea administrativă, *ci chiar au scrisŭ* pe dosŭ, *că în afacerĭ religióse nu primescŭ dela autoritățile administrative nicĭ unŭ avisŭ.*

Cum că preoțimea urmézâ unui *Mot d'ordre* datŭ și în tótă țéra se așteptă manifestațiunĭ, cum s'au făcutŭ după vorbirea din Aradŭ a împĕratului, e fără îndoială. Deja aḑĭ s'a începutŭ cu publicarea astorfelŭ de manifestațiunĭ protestătóre. Cea dintêiu e din diecesa Oradiei-marĭ. In acéstă manifestațiă, care probabilŭ va servi ca modelŭ celorŭ următóre, se desemnézâ emisulŭ ministrului de culte, ca unŭ *actŭ de volnicià*, care vatĕmă consciința, și mai departe se ḑice:

„Protestămŭ în contra disposițiunei, că neestradarea unui biletŭ de botezŭ ar fi o vătĕmare a vre-uner oprelĭ polițienescĭ, căcĭ mânuarea matriculelorŭ, ce le-a creatŭ biserica, se ține de afacerile acelea, asupra cărora ar fi chemată poliția să supravegheze în interesulŭ ordinei publice. Totŭ respectulŭ, dér cu sinceritate si hotărîre bărbătéscă *declarămŭ, că noi nu vomŭ urma acestui emisŭ*, și de totŭ deosebitŭ *accentuămŭ*, că *noi nu suntemŭ funcționarii d-lui ministru și în lucrurĭ religióse nu primimŭ dela elŭ avisurĭ, ce le dă ocolindŭ pe superiorii noștri competențĭ, pe episcopĭ.* Ne îndoimŭ și negămŭ, că d-lŭ ministru ar avé dreptŭ să dispună, în ce religiune au să'șĭ créscă părinții copii, căcĭ acésta e unŭ dreptŭ naturalŭ alŭ părinților, datŭ de Dumnedeu.“

In acéstŭ tonŭ se protestézâ mai departe în manifestațiune și în fine preoțimea se provócă să desfășure cu ţelulŭ deschisŭ *stégulŭ resistenței*.

Să'nvețe de aci preoții noștri și mai alesŭ cei, cărora le place să fiă slugă la dérlógă, să'șĭ plece capulŭ, cum rĕspundŭ preoții harnicĭ la volniciile ministrului.

Corespondența „Gaz. Trans.“

Hodacŭ, 28 Aprilŭ 1890.

On. D-le Redactorŭ! In corespondența „Din comitatulŭ Mureșŭ Turda, Aprilie 1890“, apărută în N-rii 76 și 77 din 5/17 și 6/18 Aprilŭ a. c. ai prețuitei „Gazeta Transilvaniei“, descrindu-se unele stărĭ de lucrurĭ din acéstŭ comitatŭ, între altele se amintesce și de alegerea de membri în comitetulŭ comitatensŭ din cerculŭ electoralŭ alŭ Gurghiului, susținêndu-se, că causa resultatului nefavoritorŭ pentru noi alŭ acelei alegerĭ a fostŭ: nepăsarea, slăbiciunea și servilismulŭ celŭ mare alŭ inteligenței „peste totŭ.“

In interesulŭ adevĕrului, cu privire la alegerea din cestiune, în numele inteligenței române din comunele Hodacŭ, Ibănescĭ și Orșova, îmĭ țin de datorință a da unele deslușirĭ, rugându-vĕ cu totŭ respectulŭ să binevoițĭ a-le da locŭ în colónele prețuitului ḑiarŭ, ce redigiațĭ.

Alegerea din vorbă s'a ținutŭ în Gurghiu în 30 Octomvre a. tr. fără participarea alegĕtorilorŭ românĭ din comunele Hodacŭ, Ibănescĭ și Orșova, carĭ formézâ maioritatea și cărora *ținerea alegerei nu li-s'a adusŭ la cunoscință* din partea antistielorŭ comunale respective, precum despre aceea s'a informatŭ on. publicŭ cetitorŭ cu dto 3. Noemvre a. tr. în Nr. 241 alŭ prețuitei nóstre „Gazete.“ Prin urmare e nebasată informațiunea din corespondența susŭ atinsă, că alegĕtorii românĭ cu ocasiunea amintitei alegerĭ — în acelŭ înțelesŭ — ar fi fostŭ dușĭ pe ghiață, și că ș-ar fi datŭ voturile altora, carĭ suntŭ străinĭ de nemulŭ lorŭ, ci au fostŭ nedreptățițĭ pentru că nu fură încunoscințațĭ despre ținerea alegerei, ca să pótă participa.

Din causa susŭ atinsă alegĕtorii românĭ *au și insinuatŭ recursŭ contra alegerei* făcute fără participarea lorŭ, la loculŭ competentŭ, în sensulŭ legei, în urma căruia, precum se vede din comunicatulŭ oficiosŭ aci în copiă autentică alăturată, pe carele pentru lămurirea lucrului asemenea mĕ rogŭ a-lŭ aduce la cunoscință publică, cu dto 15 Noemvre a. tr. alegerea membrilorŭ comitetului comitatensŭ s'a și declaratŭ de nimicită.*)

*) In copia ce ni-o trimitețĭ se ḑice, că comisiunea verificătóre, în urma re-

De atunci şi până în presinte alegĕtorii românĭ aşteptă degerea unei alegerĭ nouĕ, la care sĕ pótă participa şi ei, însĕ în deşertŭ, căcĭ încunosciinţarea despre aceea nu mai sosesce, ér de altă parte cu mirare am vĕḑutŭ, că la organisaţiunea comitatensă din Decemvre a. tr. au participatŭ şi membrii comitatensĭ aleşĭ, a cărorŭ alegere a fostŭ deja declarată de nimicită.

Contra procedurei acesteia de totŭ curiósă şi nepricepută de noi, după o înţelegere cu alegĕtorii, nu vomŭ lipsi a întreprinde paşii ulteriorĭ de lipsă.**)

Din acestea se vede destulŭ de limpede, că fără basă se învinovăţesce de: nepăsare, slăbiciune şi servilismŭ mare, inteliginţa română din cerculŭ electoralŭ alŭ Gurghiului, căreia îi zăcutŭ la inimă causa naţională şi îşi va împlini şi pe viitorŭ cu sânţenia datorinţele sale naţionale.

Primiţĭ etc.

Alesandru Têrnavénu,
parochŭ gr. cat. în Hodacŭ.

Sinodulŭ archidiecesanŭ din Sibiiu.

Şedinţa a V-a, ţinută la 12/23 Aprilie, 1890.

S'a continuatŭ cu raportulŭ comisiunei scolare asupra raportului consistoriului ca senatŭ scolarŭ şi punctele de raportŭ: despre catechisaţiunea tinerimei nóstre dela institutele de învĕţămêntŭ streine; despre esamenele de cualificaţiune învĕţătorescĭ; esamenele anuale la scólele nóstre cu finea anului scolariu 1888/89; visitaţiunea scólelorŭ; ajutórele menite pentru scóle şi învĕţătorĭ despre ajutórele votate din fundaţiunea „Şaguna" în contulŭ anului 1889, — s'au luatŭ spre sciinţă.

Punctulŭ din raportŭ referitorŭ la conferirea stipendielorŭ comisiunea deasemenea a propusŭ sĕ se iee spre sciinţă; ér deputatulŭ Dr. Ioanŭ Mihu la acestŭ punctŭ a făcutŭ urmatórea propunere:

Alegerea studiilorŭ şi a universităţii nu se lasă în libera voiă a stipendiştilorŭ archidiecesanĭ, ci cu considerare la trebuinţele seminariului „Andreianŭ" şi a scólelorŭ nóstre medii din Braşovŭ şi Bradŭ consistoriulŭ în viitorŭ va conferi stipendiile archidiecesane pentru anumite studii şi universităţĭ; ér pentru a se vedé sporiulŭ, ce'lŭ facŭ stipendiştii în studiu, despre acesta sĕ raporteze consistoriului în fiăcare sesiune sinodală.

Trista esperienţă în acestŭ respectŭ, că tinerii pe la universităţĭ nu totdéuna îşĭ facŭ datorinţele cu conscienţiositate, ca cu timpulŭ sĕ devină membrii folositorĭ ai bisericei şi ai naţiunei, şi sĕ nu rĕmână unŭ felŭ de balastŭ pentru societatea în care trăescŭ, acéstă împregiurare a datŭ nascere la o discuţiune intensivă. S'a luatŭ apoi urmatorulŭ conclusŭ:

Punctulŭ din raportŭ despre stipendii sĕ ia spre sciinţă cu adaugerea, că alegerea studiilorŭ şi a universităţii nu se lasă în libera voia a stipendiştilorŭ archidiecesanĭ, ci cu considerare la trebuinţele seminariului „Andreianŭ" şi a scólelorŭ nóstre medii din Braşovŭ şi Bradŭ, consistoriulŭ în viitorŭ va conferi stipendiile archidiecesane pentru anumite studii şi universităţĭ.

Punctulŭ din raportŭ, care tractéză despre conferinţele învĕţătorescĭ, la propunerea comisiunei se ia spre sciinţă cu acea observare, ca în viitorŭ raportulŭ generalŭ conformŭ conclusului sinodalŭ 58 din 1889 şi 84 din 1888 sĕ se estindă şi asupra activităţii despărţĕmintelorŭ reuniunilorŭ învĕţătorescĭ.

Totŭ comisiunea scolară prin referentulŭ sĕu deputatulŭ George Moianŭ, referéză asupra raportelorŭ speciale ale consistoriului archidiecesanŭ, ca senatŭ scolarŭ în causa admiterei ca manuale în scólele nóstre a urmatórelorŭ opurĭ censurate şi recomandate de consistoriu:

1. *„Istoria Ungariei în legătură cu istoria universală"* pentru şcólele poporale de Silvestru Moldovanŭ; 2. *„Cartea de cetire maghiară"* de Dr. Ioanŭ Crişianŭ şi Nicolau Putnoky, pentru şcólele secundare, preparandii şi pentru privaţĭ; 3. *„Istoria patriei şi Elemente din istoria universală"* pentru şcólele poporale române de Ioanŭ Dariu.

La propunerea comisiunei: Sinodulŭ admite manualele numite spre a se folosi în şcólele nóstre.

In legătură cu rapórtele şcolare referate, sinodulŭ la propunerea comisiunei şcolare, însărcinéză pe consistorŭ, ca în viitorŭ cu ocasiunea censurărei manualelorŭ de şcólă, pe carĭ le recomandă sinodului spre admitere în şcólele nóstre sĕ reflecteze şi asupra preţului lorŭ şi întru câtŭ acesta ar fi esageratŭ, sĕ stăruiască pentru reducerea acelui preţŭ, ţinêndŭ contŭ totdeodată şi de conclusulŭ de sub Nr. 102 punctŭ IV alŭ sinodului din anulŭ 1887, în sensulŭ căruia cărţile menite pentru usulŭ şcólelor nóstre sĕ se tipăréscă în tipografia archidiecesană.

Din considerare, că atâtŭ în secţiunea pedagogică, câtŭ şi în cea teologică a seminarului nostru lipsescŭ unele manuale necesare de învĕţămêntŭ Sinodulŭ la propunerea deputatului Dr. Ilarionŭ Puşcariu ia urmatorulŭ conclusŭ:

Lipsa de manuale corĕspunḑĕtóre atâtŭ pentru seminarului pedagogico-teologicŭ, câtŭ şi pentru şcólele medii din archidiecesă, fiindŭ simţită, consistorialŭ archidiecesanŭ se însărcinéză a studia şi propune sinodului archidiecesanŭ în sesiunea procsimă, în ce modŭ s'ar puté procura manuale corĕspunḑĕtóre pentru numitele institute?

La ordinea ḑilei se pune apoi raportulŭ comisiunei financiare, care prin raportorulŭ sĕu Ioanŭ Turcu referéză:

a) asupra raportului consistorialŭ referitorŭ la edificarea unei case nouă în loculŭ celei vechĭ din strada Cisnădiei Nr. 7 şi strada Ernei Nr. 26 şi 28 şi comisiunea a făcutŭ urmatórea propunere:

Casele numite în raportŭ, fiindŭ vechĭ, sĕ se demoleze şi în loculŭ lorŭ — considerândŭ posiţia cea de totŭ favorabilă a terenului, sĕ se clădéscă o casă nouă corĕspunḑĕtóre împrejurărilorŭ, cerinţelorŭ localĭ şi intereselorŭ fondului seminarialŭ.

Sinodulŭ la propunerea deputatului P. Cosma a luatŭ urmatorulŭ conclusŭ;

Consistoriulŭ se autoriséză, ca în loculŭ caselorŭ celorŭ vechĭ şi necorĕspunḑĕtóre din strada Cisnădiei Nr. 7 şi din strada Ernei Nr. 26 şi 28 din Sibiiu, carĭ stau în legătură una cu alta, şi suntŭ proprietatea fondului seminarialŭ, sĕ clădéscă o casă nouă corĕspunḑĕtóre pentru închiriatŭ în sumă cam de 100,000 fl., ér despre esecutare sĕ raporteze sinodului la timpulŭ sĕu;

b) asupra raportului consistorialŭ pe lângă care s'a aşternutŭ raţiociniile fondurilorŭ şi fundaţiunilorŭ consistoriale pe anulŭ 1889, şi pe lângă unele observărĭ neînsemnate, formale, s'a luatŭ urmatorulŭ conclusŭ:

1. Raţiociniile pe 1889 se apróbă şi consistoriului archidiecesanŭ se dă absolutoriulŭ, ér pentru supererogatele cuprinse în raportŭ se dă îndemnisare, avêndŭ cassa a arăta pe viitorŭ banii depuşĭ la institute de economii în rêndul obligaţiunilorŭ private şi nu ca banĭ gata;

c) asupra raportului consistorialŭ pe lângă care s'a aşternutŭ rugarea comunei Felţa în causa ertărei sumei de 1000 fl. din împrumutulŭ de 5000 fl. v. a. din fondulŭ Rudolfinŭ, — la propunerea comisiunei sinodulŭ decide:

Deórece din împrumutulŭ datŭ s'a cumpĕratŭ o moşiă, faţă de venitulŭ că reia debitorii nu potŭ séu nu voescŭ a-şĭ da raţiociniu cererea se respinge şi consistoriulŭ se indrumă a încassa întréga pretensiune a fondului cât va puté mai curêndŭ;

d) asupra rapórtelorŭ consistorialĭ despre starea proceselorŭ fondurilorŭ şi fundaţiunilorŭ archidiecesane pe anulŭ 1889 şi inventariulŭ realităţilorŭ archidiecesane cu 31 Decemvre 1889, şi la propunerea comisiunei se i-au spre sciinţă. In fine

e) raportulŭ consistoriului referitorŭ la nerevidarea raţiociniilorŭ tipografiei archidiecesane pe anii 1884—1889 conformŭ propunerei comisiunei — se ia spre sciinţă cu adaugerea, ca pe sesiunea viitóre a sinodului sĕ se substérnă revĕḑute de consistoriu tóte raţiociniile pe durata anilorŭ espiraţĭ, — ér pe viitorŭ consistorulŭ sĕ îngrijéscă, ca raţiociniile tipografiei sĕ se substérnă pe fiăcare anŭ regulatŭ sinodului.

Şedinţa VI-a s'a ţinutŭ esclusivŭ numai pentru alegerea unui asesorŭ ordinarŭ în senatulŭ strînsŭ bisericescŭ.

Raportulŭ generalŭ

alŭ consistoriului archidiecesanŭ, ca senatŭ şcolarŭ, despre activitatea sa în decursulŭ anului 1890. Nr. 2019. Şcol.

(Urmare.)

III. *Şcóle poporale. a)* Copii de şcólă. In anulŭ şcolarŭ 1888/9 numĕrulŭ elevilorŭ obligaţĭ a frecuenta şcóla ni-se presentéză în urmatorulŭ tablou:

Dela 6—12 anĭ: Obligaţĭ 66,115, (35,750 copii, 30,365 copile), dintre carĭ au frecuentatŭ în semestrulŭ I: 44,885, (26,189 copii şi 18,696 copile).

Dela 12—15 anĭ: Obligaţĭ: 25,437 (copii 13,457, copile 11,980), dintre carĭ au frecuentatŭ în semestr. I: 12,241 (copii 6,510, copile 5,731).

Suma tuturorŭ copiilorŭ obligaţĭ a frecuenta şcóla este 91,552. Suma tuturorŭ copiilorŭ, carĭ au frecuentatŭ şcóla în semestrulŭ I este 57,126 séu 62%.

In comparaţiă cu anulŭ şcolarŭ premergĕtorŭ se arată la copiiĭ obligaţĭ a frecuenta şcóla o crescere de 1,856 şi la carĭ au cercetatŭ şcóla o crescere de 2,555. Date mai specialĭ sub $^{4}/$.

b) Adjustarea şcólelorŭ. Edificii şcolare proprii suntŭ arătate 651, închiriate 152. Din tóte aparŭ, ca corĕspunḑĕtóre 590 şi ca necorĕspunḑĕtóre 214. Grădina de pomăritŭ e arătată în 481 comune, dintre carĭ 269 aparŭ ca cultivate, şi 212 ca necultivate.

In comparaţiă cu anulŭ trecutŭ se arată la grădinile de şcólă o crescere de 44, la cele cultivate o crescere de 1 şi la cele necultivate o crescere de 46. Intocmirĭ pentru gimnastică au 250 comune bisericescĭ. Date mai speciale sub $^{5}/$.

c) Averea şcólelorŭ. Nemişcătóre: edificii şi pămênturĭ 743,949 fl. 88 cr. Mişcătóre: banĭ, hârtii de valóre, mobile etc. 189,861 fl. 51 cr. Suma 933,811 fl. 39 cr.

Venitulŭ totalŭ anualŭ alŭ şcólelorŭ este în sumă de 75.635 fl. 69 cr. In comparaţiă cu anulŭ trecutŭ şcolarŭ se arată la suma totală a averei o descrescere de 38.034' fl. 21 cr şi la venitulŭ anualŭ alŭ şcólelorŭ o crescere de 3,512 fl. 68 cr. Date mai speciale sub $^{6}/$.

d) Salariile învĕţătorescĭ. Salariile solvite învĕţătorilorŭ în întréga archidiecesă dau suma de 168,674 fl. 60 cr. In terminŭ mediu computatŭ vine pe unŭ învĕţătorŭ suma de 170 fl.

Salariile s'au solvitŭ: *a)* Din fondurĭ şcolare fl. 22,527.53; *b)* Din alodiu fl. 30,493.68; *c)* Din lada bisericei florinĭ 19,086.89; *d)* Dela poporŭ fl. 72,644.78; *e)* Din alte isvóre fl. 4,279.—; *f)* Victuale 5,737.20; *g)* Cuartirŭ fl. 7,991.50; *h)* Lemne de focŭ florinĭ 5,914.02; Suma fl. 168,674.60.

In comparare cu anulŭ trecutŭ cu o sumă totală de fl. 164,058.93 resultă o crescere de fl. 4,615.67. Date epeciale sub $^{7}/$.

e) Numĕrulŭ şcólelorŭ. Rubrica acésta cuprinde date statistice pentru anulŭ şcolarŭ curentŭ. Ele ne arată tabloulŭ urmatorŭ: Archidiecesa de presentŭ are 1214 comune bisericescĭ, dintre carĭ 938 matre, şi 276 filii. Dintre acestea susţinŭ şcólă proprie 744 matre şi 26 filii, cu totulŭ 770. Nu susţinŭ şcólă propriă 185 matre, 249 filii, cu totulŭ 444 comune bisericescĭ. Dintre aceste afiliate la şcóle de ale nóstre suntŭ matre 62 şi filii 114; ér elevii din celelalte comune suntŭ avisaţĭ la cercetarea de şcóle strĕine şi starea lorŭ e urmatórea:

La greco-catolicĭ matre 33, filii 12, la romano-catolicĭ matre 3, filii 4, la ev. reformaţĭ matre 5, filii 19, la ev. luteranĭ matre 7, filii 22, la unitarĭ matre 1, filii 3, la şcóle de statŭ matre 26, filii 14, la şcóle comunale matre 31, filii 46, la şcóle de reuniunĭ private matre 10, filii 1.

Inregistrate protopresbiteratele după numĕrulŭ comunelorŭ, carĭ susţinŭ şcólă propriă, ni-se presentéză urmatorulŭ tablou:

1. Zarandŭ 39 comune din numĕrulŭ totalŭ 60. 2. Agnita 34 din 37. 3. Cluşiu 33 din 46. 4. Ilia 32 din 45. 5. Făgăraşŭ 30 din 37. 6. Sibiiu 27 din 33. 7. Sebşŭ 27 din 33. 8. Alba-Ilia 26 din 40. 9. Orĕştiă 26 din 36. 10. Sighişóra 26 din 40. 11. Branŭ 22 din 22. 12. Deşŭ 22 din 33 13. Geoagiu I 22 din 37. 14. Geoagiu II. 22 din 30. 15, Reghinŭ 22 din 27. 16. Avrigŭ 21 din 23. 17. Mercurea 21 din 24. 18. Ungueraşŭ 21 din 26. 19. Abrudŭ 21 din 23. 20 Cohalmŭ 20 din 37. 21. Haţegŭ 19 din 76. 22. Lupşa 19 din 30. 23, Bistriţa 18 din 28. 24. Deva 18 din 54. 25. Treiscaune 18 din 56. 26. Braşovŭ I. 16 din 17. 27. Câmpenĭ 16 din 20. 28. Dobra 15 din 26. 29. Mediaşŭ 15 din 24. 30. Têrnava super, 15 din 18. 31. Braşovŭ II. 14 din 28. 32. Cetatea de pétră 14 din 16. 33. Solnocŭ 14 din 17. 34. Murĕşŭ-Oşorheiu 13 din 31. 35. Sĕlişte 13 din 13. 36. Têrnava inferióră 13 din 26. 37. Turda 13 din 28.

Informaţiunĭ poliţienescĭ.

S'a perdutŭ Duminecă între 7—7¾ óre pe drumulŭ dela Valea Mărcóie până 'n Strada teatrului unŭ lanţŭ de aurŭ pentru césornicŭ, cu medalionŭ şi cheiţă. Celŭ care l'a găsitŭ sĕ'lŭ ducă la poliţiă şi va primi dreptŭ rĕsplată 10 fl.

Duminecă nóptea spre Lunĭ între 2—3 óre s'a perdutŭ pe drumulŭ dela Promenada de josŭ până 'n Strada căldărarilorŭ o tabacheră de argintŭ, smălţuită vênătŭ deasupra. Celŭ ce a găsit'o sĕ o ducă la poliţiă.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS".

(Serviciulŭ de coresp. biuroului din Pesta.)

Berlinŭ, 7 Maiu. Impĕratulŭ a deschisŭ parlamentulŭ. Discursulŭ tronului ḑice, că susţinerea durabilă a păcii e necontenitŭ ţelulŭ nisuinţei împĕratului şi póte esprima convingerea, că i-a succesŭ a întări la tóte guvernele esterne încrederea în siguranţa acestei politicĭ. Impreună cu împĕratulŭ şi cu înalţii aliaţĭ recunósce şi poporulŭ, ca problemă, ocrotirea păcii prin cultivarea apĕrării, a alianţelorŭ încheiate şi a raporturilorŭ amicale esistente cu tóte puterile. Orĭ-ce schimbare a raporturilorŭ de putere periclitéză echilibrulŭ politicei de pace. Mesagiulŭ anunţă proiectulŭ militarŭ şi mĕsurĭ pentru ocrotirea lucrătorilorŭ. Mesagiulŭ a fostŭ primitŭ cu vii aplause.

Necrologŭ.

Ana Popŭ măritată *Moldovanŭ*, preutésă în Ascileulŭ micŭ cu soţulŭ şi fii sĕi, *Ludovica Popŭ* măr. *Puşcariu*, protopopésă în Betlenŭ cu soţulŭ şi fiica sa, *Paulina Popŭ*, măr. *Babosŭ*, proprietărésă în Nima cu soţulŭ şi fii sĕi — ca fiice resp. ginerĭ şi nepoţĭ; *Vasiliu Popŭ*, canonicŭ în Gherla, *Stefanŭ Popŭ*, protopopŭ-parochŭ în Mihaltiu cu soţia şi fii sĕi, *Nicolau Popŭ*, parochŭ în Lugierdŭ cu soţia şi fii sĕi, *Maria Popŭ* vĕduvă preutésă în Cetanŭ cu fii sĕi —, ca fraţĭ, respective cumnate şi nepoţĭ: *Ana*, *Maria* cu soţulŭ şi dr. *Stefanŭ C. Popŭ* ca nepoţĭ, în numele lorŭ şi alŭ numĕroşilorŭ consângenĭ, cu inima lovită de grea durere aducŭ la cunoscinţa tuturorŭ cunoscuţilorŭ şi amicilorŭ, că préiubitulŭ lorŭ părinte respective străbunŭ şi frate, respective cumnatŭ şi unchiu **Gregoriu Popŭ**, parochŭ românŭ gr. cat a Gârboului unguerescŭ provĕḑutŭ cu sântele taine ale moribundilorŭ, a repausatŭ, la casa ficei sale din Ascileulŭ micŭ în 1 Maiu 1890, în alŭ 66 anŭ alŭ vieţei şi 43-le alŭ păstorirei sufletescĭ. Credinciosulŭ soţŭ nu a sciutŭ supravieţui pe neuitata sa consórtă — adormită în Domnulŭ în Decemvre anulŭ trecutŭ, ci a urmat'o în scurtŭ, lăsândŭ aicĭ pe nemângăiaţii sĕi fii, cărora li-a fostŭ unŭ părinte pururea îngrijitorŭ şi pe duioşii sĕi fraţĭ şi consângenĭ, pe car, i-a iubitŭ din adênculŭ sufletului sĕue precum şi pe întristaţii sĕi poporenĭ, p carĭ i-a păstoritŭ în restimpŭ aprópe de unŭ jumĕtate de seclu cu deplină abnegaţiune şi zelŭ într'adevĕrŭ apostolicŭ. Osemintele scumpului defunctŭ s'au astruca la Ascileulŭ micŭ în 3 Maiu st. n. 1890.

Fiă-i ţĕrîna uşóra şi memoria neuitată!

Cursulŭ la bursa de Viena

din 6 Maiu st. n. 1890.

Renta de aurŭ 4%	103.05
Renta de hârtiă 5%	99.30
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare aurŭ	117.20
dto argintŭ	95.80
Renta de hârtiă austriacă	89.40
Renta de argintŭ austriacă	89.80
Renta de aurŭ austriacă	109.95
Losurĭ din 1860	139.—
Acţiunile băncei austro-ungare	943.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar.	339.—
Acţiunile băncei de creditŭ austr.	300.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.54
Napoleon-d'orĭ	9.41
Mărcĭ 100 împ. germane	58.07½
Londra 10 Livres sterlinge	118.25

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.

---

cursului înaintatŭ din partea D-Vóstrĕ, a anulatŭ ce-i dreptŭ alegerea, dér se ḑice tot-odată, că în contra acestei sentinţe de anulare „se póte înainta recursŭ în timpŭ de 15 ḑile la comisiunea censurătóre permanentă." — Nu cumva depoţii D-Vóstrĕ vorŭ fi profitatŭ de acéstă uşiţă de scăpare? — *Red.*

**) Negreşitŭ, şi încă fără întârḑiare, căcĭ chiar décă în urma vre-unui recursŭ s'ar fi nimicitŭ sentinţa de anulare, D-Vóstrĕ trebuia sĕ fiţĭ despre acéstă încunosciinţaţĭ. — *Red.*

Cursulŭ pieței Brașovŭ

din 7 Maiu st. n. 1890.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.34	Vênd.	9.37
Argintŭ românescŭ -	„	9.29	„	9.32
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.39	„	9.42
Lire turcescĭ - - -	„	10.60	„	10.65
Imperialĭ - - - -	„	9.60	„	9.65
Galbinĭ ..	„	5.45	„	5.50
Scris. fonc. „Albina" 6%	„	—.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	—.—	„	—.—
Ruble rusescĭ - - -	„	131.	„	132.
Mărcĭ germane - -	„	57.80	„	58.10
Discontulŭ 6—8% pe anŭ.				

Nru. 854—1890. 319,3—3

PUBLICAȚIUNE

Scaunulŭ orfanalŭ orășenescŭ din locŭ, ca oficiu de pertractare, conformŭ § 250 alŭ art. de lege XX din anulŭ 1877 face prin acésta cunoscutŭ, că în urma cererei de bună voiă a curatorului averei rĕmase dela d-na *Carolina Wächter, în ḑiua de 4 (16) Maiu 1890* și eventualŭ în ḑilele de lucru următóre, înainte de améḑĭ dela *9—12 óre și după améḑĭ dela 3—6 óre se vorŭ licita în publicŭ în casa Nr. 596 strada poștei*, obiectele ce aparțineu văduvei de comite supremŭ *Carolina Wächter*, rĕposată în 17 Martie 1890, și anume: *mobile, lucrurĭ mĕrunte de sticlăriă, porcelănăriă și filigrane, vase* ș. a. Obiectele cumpĕrate se plătescŭ îndată.

Brașovŭ, în 30 Aprilie 1890.

Scaunulŭ orfanalŭ orășenescŭ.

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" à 5 cr. se potŭ cumpĕra în tutungeria **I. Gross**, și în librăria **Nicolae Ciurcu**.

ABONAMENTE

la

„GAZETA TRANSILVANIEI"

Prețulŭ abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei lunĭ	3 fl. —
Pe șése lunĭ	6 fl. —
Pe unŭ anŭ	12 fl. —

Pentru România și străinătate:

Pe trei lunĭ	10 fr.
Pe șése lunĭ	20 fr.
Pe unŭ anŭ	40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Dumineca.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe anŭ	2 fl. —
Pe șése lunĭ	1 fl. —
Pe trei lunĭ	50 cr.

Pentru România și străinătate:

Pe anŭ	8 francĭ.
Pe șése lunĭ	4 francĭ.
Pe trei lunĭ	2 francĭ.

Abonamentele se facŭ mai ușorŭ și mai repede prin **mandate poștale.**

Domnii, carĭ se vorŭ abona din nou, sĕ binevoiéscă a scrie adresa lămuritŭ și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei."

Mersulŭ trenurilorŭ

pe liniele orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Octomvrie 1889.

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ accelerattŭ.	Trenŭ accelerattŭ (dela Clușiu: Tren de persóne)	Trenŭ omnibus	Tren de persóne (dela Clușiu: omnibus)
Viena	3.40	8.—	8.—	
Budapesta	9.20	2.—	3.10	6.10
Szolnok	11.18	4.05	7.22	9.28
P. Ladány	12.57	5.46	5.52	11.38
Oradea-mare	2.22	7.01	8.46	1.51
	2.30	7.11	9.18	2.11
Várad-Velencze			9.27	2.19
Fugyi-Vásárheli			9.44	2.32
Mezö-Telegd	3.—	7.41	10.21	2.55
Rév	3.31	8.16	11.38	3.38
Bratca			12.16	4.01
Bucia			12.54	4.23
Ciucia	4.24	9.05	1.57	4.49
Huiedin	4.52	9.35	3.11	5.31
Stana			3.40	5.40
Aghiriș			4.15	6.12
Ghirbĕu			4.36	6.24
Nădĕșel	5.49		4.58	6.38
Clușiu	6.02	10.35	5.26	6.56
	6.14	11.02		7.15
Apahida		11.23		7.48
Ghiriș	7.28	12.44		9.13
Cucerdea	7.52	1.27		10.04
Uióra		1.34		10.12
Vințulŭ de susŭ		1.42		10.19
Aiud	8.21	2.07		10.45
Teiușu	8.38	2.26		11.34
Crăciunelŭ		3.11		12.11
Blașiu	9.18	3.24		12.29
Micăsasa		3.54		1.10
Copșa mică		4.09		1.30
Mediașŭ	10.08	4.39		2.14
Elisabetopole	10.32	5.11		2.54
Sighișóra	11.07	5. 5		3.35
Hașfalĕu		6.12		4.07
Homorodŭ	12.31	7.32		5.54
Ágostonfalva		8.17		6.39
Apatia		8.37		7.13
Feldióra	1.20	9.06		7.45
Brașovŭ	1.40	9.45		8.32
	2.14			
	2.34			
Timișŭ	3.17			
Predealŭ	3.40			
Bucuresci	9.30			

Predealŭ—Budapesta

	Trenŭ accelerattŭ	Trenŭ omnibus (dela Clușiu: de persóne)	Trenŭ accelerattŭ. (Trenŭ mixtŭ.)	Tren de persóne (dela Clușiu: accelerattŭ)
Bucuresci	7.35			
Predealŭ	12.50			
Timișŭ	1.19			
Brașovŭ	1.55			
	2.15	4.54		7.07
Feldióra	2.47	5.37		7.44
Apața		6.15		8.09
Ágostonfalva		6.43		8.29
Homorodŭ	3.56	7.31		9.07
Hașfalĕu		9.09		10.34
Sighișóra	5.28	9.33		10.20
Elisabetopole	5.57	10.02		11.09
Mediașŭ	6.19	11.04		11.35
Copșa mică		11.24		12.19
		11.39		11.59
Micăsasa		11.57		12.15
Blașiu	7.09	12.30		12.43
Crăciunelŭ		12.45		12.55
Teiușŭ	7.42	1.13		1.07
Aiudŭ	8.05	2.28		2.11
Vințulŭ de susŭ		2.48		2.33
Uióra		2.56		2.40
Cucerdea	8.32	3.14		2.46
Ghirișŭ	9.—	4.01		3.27
Apahida		5.28		4.47
Clușiu	10.21	5.56		5.08
	10.41	6.45	8.—	5.32
Nădășelŭ		7.06	8.36	
Gîhrbău		7.22	9.02	
Aghireșu		7.37	9.32	6.11
Stana		8.03	10.11	
B. Huiedin	11.54	8.24	10.51	6.43
Ciucia	12.24	9.04	12.16	7.12
Bucia		9.20	12.50	
Bratca		9.37	1.19	
Rév	1.03	9.55	2.—	7.51
Mezö-Telegd	1.29	10.20	3.04	8.17
Fugyi-Vásárheli		10.47	3.36	
Várad-Velencza		10.57	3.52	
Oradea-mare	1.54	11.04	4.03	8.42
	2.04	11.19	4.47	8.47
P. Ladány	3.20	1.19	7.30	10.08
Szolnok	5.—	3.31	11.51	11.51
Budapesta	7.15	6.30	9.55	1.55
Viena	1.40	1.40		7.15

B.-Pesta-Aradŭ-Teiuș

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.	Trenŭ de pers.
Viena		11.—	3.40
Budapesta		7.40	9.30
Szolnok		10.42	12.38
Aradŭ		3.53	5.36
	2.17	4.29	6.06
Glogovațu	2.37	4.41	6.18
Gyorok	3.37	5.05	6.43
Paulișu	4.05	5.17	6.55
Radna-Lipova	4.27	5.38	7.14
Conop		6.05	7.46
Bĕrzava		6.23	7.57
Soborșinŭ		7.20	8.42
Zamŭ		7.55	9.11
Gurasad.		8.26	9.39
Ilia		8.47	9.55
Branicica		9.11	10.13
Deva		9.42	10.37
Simeria (Piski)		9.59	10.53
Orăștia		11.—	11.39
Șibotŭ		11.29	12.01
Vințulŭ de josŭ		12.02	12.29
Alba-Iulia	8.55	12.19	12.45
Teiușŭ	9.54	1.06	1.24

Teiuș-Aradŭ-B.-Pesta

	Trenŭ mixt	Trenŭ de pers.	Trenŭ mixt
Teiușŭ	11.24	3.—	1.42
Alba-Iulia	11.59	3.34	2.23
Vințulŭ de josŭ	12.30	4.10	
Șibotŭ	1.01	4.43	
Orăștia	1.32	5.13	
Simeria (Piski),	2.03	5.47	
Deva	2.52	6.27	
Branicica	3.23	6.54	
Ilia	3.55	7.20	
Gurasada	4.08	7.32	
Zamŭ	4.44	8.03	
Soborșinŭ	5.30	8.38	
Bĕrzava	6.27	9.27	
Conopŭ	6.47	9.46	
Radna-Lipova	7.28	10.20	5.35
Paulișu	7.43	10.34	6.01
Gyorok	7.59	10.50	6.44
Glogovaț	8.28	11.16	7.25
Aradŭ	8.42	11.30	7.44
	9.20	12.05	
Szolnok	2.22	5.10	
Budapesta	6.—	8.15	
Viena	1.40	6.05	

Simeria (Piski)-Petroșeni

Simeria	6.47	11.54
Streiu	7.40	12.37
Hațegŭ	8.51	1.28
Pui	10.02	2.23
Crivadia	11.02	3.11
Banița	11.50	3.53
Petroșeni	12.30	4.25

Petroșeni-Simeria (Piski)

Petroșeni	9.36	4.26
Banița	10.17	5.12
Crivadia	10.58	5.55
Pui	11.42	6.41
Hațegŭ	12.23	7.26
Streiu	1.12	8.14
Simeria	1.51	8.50

Aradŭ—Timișóra

Aradŭ	6.12	4.12
Aradulŭ nou	6.36	4.38
Németh-Ságh	7.01	5.01
Vinga	7.30	5.29
Orczifalva	7.55	5.47
Merczifalva	8.13	6.04
Timișóra	9.04	6.50

Timișóra—Aradŭ

Timișóra	6.25	1.15
Merczifalva	7.19	2.04
Orczifalva	7.46	2.26
Vinga	8.15	2.56
Németh-Ságh	8.36	3.13
Aradulŭ nou	9.11	3.51
Aradŭ	9.27	4.05

Ghirișŭ—Turda

Ghirișŭ	9.33	4.19
Turda	9.54	4.40

Turda—Ghirișŭ

Turda	8.29	3.19
Ghirișŭ	8.50	3.40

Sighișóra—Odorheiu

Sighișóra	
Odorheiu	6.05
	9.12

Odorheiu—Sighișóra

Odorheiu	6.—
Sighișóră	8.56

Copșa-mică—Sibiiu

Copșa-mică	2.05	4.35
Șeica mare	2.38	5.05
Lómneșŭ	3.22	5.46
Ocna	3.46	6.17
Sibiiu	4.18	6.40

Sibiiu-Copșa-mică

Sibiiu	9.10	9.50
Ocna	9.37	10.14
Lómneșŭ	10.05	10.40
Șeica mare	10.40	11.10
Copșa-mică	11.09	11.35

Cucerdea-Oșorheiu Reghinulŭ săsescŭ

Cucerdea	3.05	10.20	3.25
Cheța	3.35	10.50	3.58
Ludoșŭ	3.51	11.11	4.15
M.-Bogata	4.06	11.20	4.41
Iernutŭ	4.43	11.57	5.28
Sânpaulŭ	4.58	12.12	5.44
Miraștеu	5.21	12.36	6.08
Oșorheiu	5.40	12.55	6.27
	6.—	4.58	
Reghinul-săs.	7.35	7.—	

Reghinulŭ săsescŭ-Oșorheiu-Cucerdea

Reghinul-săs.		8.25	8.—
Oșorheiu		10.—	9.49
	6.45	12.15	10.20
Miraștеu	7.05	12.35	10.39
Sânpaulŭ	7.28	12.58	11.02
Iernutŭ	7.50	1.19	11.23
M. Bogata	8.23	1.49	11.53
Ludoșŭ	8.31	2.02	12.06
Cheța	9.12	2.18	12.22
Cucerdea	9.44	2.46	12.50

Simeria (Piski)-Unied.

Simeria (Piski)	2.18
Cerna	2.39
Uniedóra	3.08

Unied.-Simeria (Piski).

Uniedóra	9.30
Cerna	9.56
Simeria	10.15

Murĕșŭ-Ludoșŭ-Bistrița

Murĕșŭ-Ludoșŭ	4.30
Țagu-Budatelecu	7.27
Bistrița	11.—

Bistrița-Murĕșŭ-Ludoșŭ

Bistrița	3.—
Țagŭ-Budatelecŭ	6.49
Murĕșŭ-Ludoșŭ	9.25

Notă: Numerii încuadrațĭ cu linii gróse însemnéză órele de nópte.

Tipografia A. MUREȘIANU Brașov.